

poniedziałek, 15.06.2026

Wzrasta liczba diakonów stałych; święcenia mogą przyjmować żonaci mężczyźni

W Polsce wzrasta liczba diakonów stałych. Święcenia mogą przyjmować m.in. żonaci mężczyźni, którzy ukończyli 35 lat. Udzielają oni chrztów, błogosławią związki małżeńskie, przewodniczą obrzędowi pogrzebowym i głoszą kazania podczas Mszy świętych.

Z danych Rocznika Statystycznego Kościoła Katolickiego w Polsce „Annuario Statisticum Ecclesiae in Polonia” Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego SAC za 2024 r. wynika, że w kraju było 109 diakonów stałych, w tym 103 obrządku łacińskiego, pięciu wschodniego i jeden zakonny, w tym stu żonatych, trzech wdowców i sześciu celibatariuszy, czyli osób żyjących w celibacie.

Obecnie są w 15 z 41 diecezji łacińskich. Najwięcej mają ich archidiecezje: katowicka – 25, łódzka – 16 i elbląska – 12. W archidiecezji warszawskiej jest 9 diakonów, a w warszawsko-praskiej – 5. Średnia wieku wyświęconych w Polsce diakonów wynosiła 48 lat.

Liczba diakonów stałych rośnie z roku na rok. W 2022 r. było ich 99, w 2023 r. – 102. Mogą nimi być zarówno celibatariusze, jak i mężczyźni żonaci oraz wdowcy.

– Wzrost liczby diakonów stałych w Polsce to znak otwierania się struktur Kościoła katolickiego w naszym kraju na tę posługę. Wiąże się to również ze wzrostem świadomości odpowiedzialności za wspólnotę Kościoła ze strony osób świeckich i ze spadkiem liczby nowych powołań do kapłaństwa – powiedział PAP zastępca dyrektora ISKK ks. Wojciech Sadłoń SAC (pallotyn).

Według niego zmiany w zakresie postaw religijnych wymagają czasu.

– Integracja posługi diakonów stałych w strukturze diecezji w Polsce, jak i świadomości wiernych w parafiach, może zająć wiele lat – ocenił.

Przyznał, że „w naszym kraju funkcjonuje model, w którym ksiądz w parafii zajmuje się nie tylko posługą sakramentalną i pastoralną, ale także odpowiada za kwestie ekonomiczne, administracyjne oraz budowlane, czym w niektórych krajach zajmują się świeccy”.

Ks. dr Sadłoń zwrócił uwagę, że w wielu państwach, w tym na przykład we Francji, gdzie liczba księży (czyli prezbiterów) jest zdecydowanie niższa niż w Polsce, posługa diakonów stałych jest bardziej powszechna. Nikogo nie dziwi, że pełnią posługi sakramentalne, takie jak udzielanie chrztów, asystowanie przy zawarciu małżeństwa i sprawowanie obrzędów pogrzebowych.

– Sytuacja Kościoła we Francji jest nieporównywalna z Polską, ponieważ tam w niektórych diecezjach ceremoniom pogrzebowym przewodniczą również świeccy – powiedział.

Za pierwszego diakona w historii Kościoła uważa się św. Szczepana, który poniósł śmierć męczeńską. O powołaniu siedmiu pierwszych diakonów ustanowionych przez apostołów do pomocy w posłudze charytatywnej i rozdawaniu żywności czytamy już w Dziejach Apostolskich.

Instytucja diakonatu w Kościele zachodnim rozwijała się do V w. Jednak z czasem stała się jedynie etapem przejściowym dla kandydatów do kapłaństwa. Sobór trydencki (1545-1563) nakazał przywrócenie diakonatu stałego, ale tego nie zrealizowano. Do tematu powrócił dopiero Sobór Watykański II.

Ogólne zasady diakonatu stałego w Kościele łacińskim ustalił papież Paweł VI w liście apostolskim „Sacrum diaconatus ordinem” z 18 czerwca 1967 r. Konstytucją apostolską „Pontificalis romani recognitio” z 18 czerwca 1968 r. zatwierdził nowy obrzęd święceń episkopatu, prezbiteratu i diakonatu, a listem apostolskim „Ad pascendum” z 15 sierpnia 1972 r. sprecyzował warunki przyjęcia i święceń kandydatów do diakonatu. Przepisy ujęto w Kodeksie prawa kanonicznego z 25 stycznia 1983 r.

Decyzję o wprowadzeniu diakonatu stałego w naszym kraju Konferencja Episkopatu Polski podjęła 20 czerwca 2001 r. Wytyczne dotyczące formacji, życia i posługi przyjęto w 2015 r.

Zgodnie z Kodeksem prawa kanonicznego po przyjęciu święceń diakonatu mężczyzna staje się duchownym inkardynowanym (włączonym) do diecezji, w której je przyjął. Oznacza to, że posługę duszpasterską, sprawowanie kultu i podejmowanie dzieł apostolskich wykonuje pod jurysdykcją ordynariusza miejsca. Jego powołaniem jest głoszenie wiernym Słowa Bożego, nauczanie i napominanie. Może udzielać chrztu świętego, komunii świętej, przewodniczyć obrzędom żałobnym i pogrzebowym na cmentarzu oraz przewodniczyć liturgii godzin, a także sprawować sakramentalia (święcić wodę, krzyże, medaliki czy szkaplerze) oraz asystować i błogosławić w imieniu Kościoła związki małżeńskie.

Kodeks wskazuje również, że diakon stały nie może angażować się bezpośrednio w działalność polityczną, samorządową i związkową. W kwestiach polityczno-społecznych ma obowiązek kierować się katolicką nauką społeczną, wskazaniem Konferencji Episkopatu Polski i nauczaniem swojego biskupa.

Zgodnie z wytycznymi Episkopatu w Polsce diakonem stałym może zostać nieżonaty mężczyzna po ukończeniu 25 lat, a będący w związku małżeńskim – dopiero po ukończeniu 35 lat i przynajmniej po 5 latach małżeństwa. Musi wówczas nie tylko cieszyć się dobrą opinią, ale także przedłożyć zgodę żony na święcenia.

– Wynika to z troski o jedność małżonków, bo podjęcie przez męża i ojca publicznej posługi w Kościele ma wpływ na funkcjonowanie całej rodziny – powiedział PAP ks. Sadłoń.

Kiedy po święceniach diakon zostaje wdowcem, zgodnie z przepisami prawa kościelnego nie może zawrzeć kolejnego związku małżeńskiego. Nieżonaci diakoni zobowiązani są do życia w celibacie.

Diakon ma obowiązek utrzymywania się z pracy zawodowej i odmawiania codziennie jutrzni i nieszporów. Jego strojem liturgicznym są alba i stuła odpowiedniego koloru, noszona z lewego ramienia na prawy bok, bądź alba, stuła i dalmatyka. Kiedy przewodniczy niektórym czynnościom liturgicznym, może być ubrany w kapę.

Święcenia diakońskie, podobnie jak kapłańskie, nie tracą ważności. Można jednak zostać wydalonym ze stanu diakonatu, podobnie jak ze stanu kapłańskiego. Oznacza to, że traci się wynikające ze święceń prawa oraz obowiązki, a także nie jest się już związanym przepisami dla duchownych (np. inkardynacją).

Jeśli mężczyzna był celibatariuszem, to aby zawrzeć związek małżeński, musi otrzymać dyspensę od papieża.

O organizacji pogrzebu zmarłego diakona (miejsce pochówku, przebieg uroczystości żałobnych) decyduje jego małżonka, a jeśli był wdowcem – dzieci.

Diakonat nie stanowi części kapłaństwa i nie pociąga za sobą funkcji kapłańskich. Jest on przeznaczony do pomocy księżom i służenia wspólnocie.

W Polsce pierwszy diakon stały, Andrzej Chita, został wyświęcony w 1993 r. w diecezji przemyskiej (obecnie archidiecezji przemysko-warszawskiej) obrządku bizantyjsko-ukraińskiego. W obrządku łacińskim był nim Tomasz Chmielewski, wyświęcony w 2008 r. w diecezji toruńskiej.

Decyzje w sprawie diakonatu dla zakonników zarezerwowane są wyłącznie dla Stolicy Apostolskiej, która rozpatruje i zatwierdza opinie kapituł generalnych (zakonów, zgromadzeń zakonnych i stowarzyszeń życia konsekrowanego).

Magdalena Gronek (PAP)

Źródło:

<https://www.niedziela.pl/artukul/124142/>